

prima instanță, Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău
judecător: L. Ursu
instanța de apel, Curtea de Apel Chișinău
judecători: N. Vascan, I. Secrieru, E. Fistican

dosarul nr. 2ra-1940/2017

D E C I Z I E

15 noiembrie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, Iulia Sîrcu
judecători Iuliana Oprea, Dumitru Mardari, Oleg Sternioală, Galina Stratulat

examinând recursul declarat de Societatea cu Răspundere Limitată „Octama”, prin intermediul avocatului Aureliu Scorțescu,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Serviciul Piscicol al Ministerului Mediului împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Octama” cu privire la încasarea prejudiciului material cauzat resurselor biologice,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 22 martie 2017, prin care s-a respins apelul declarat de Societatea cu Răspundere Limitată „Octama”, prin intermediul avocatului Aureliu Scorțescu cu menținerea hotărârii Judecătoriai Rîșcani, mun. Chișinău din 07 octombrie 2016,

c o n s t a t ă :

La 27 octombrie 2014, Serviciul Piscicol al Ministerului Mediului a depus cerere de chemare în judecată împotriva SRL „Octama” cu privire la încasarea prejudiciului material cauzat resurselor biologice.

În motivarea cererii de chemare în judecată reclamantul a menționat, că Serviciul Piscicol al Ministerului Mediului, activează în conformitate cu prevederile art. 33 al Legii nr. 149-XVI din 08 iunie 2006 privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura, asigură în obiectivele acvatice piscicole naturale protecția resurselor biologice acvatice, reglementarea pescuitului, efectuarea măsurilor de ameliorare piscicolă și de reproducere a peștilor și altor organisme acvatice, precum și alte obligațiuni prevăzute de prezenta lege.

Potrivit datelor prezentate de SRL „Octama” în rapoartele anuale, volumul total de apă captat pentru perioada anilor 2012-2013 este de 132 6000 m³.

Conform prevederilor art. 6, pct. 1) lit. (a) al Legii nr. 149 din 08 iunie 2006 privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura, fluviul Nistru este clasificat ca obiectiv (bazin) acvatic piscicol natural.

Respectiv, potrivit prevederilor art. 41, alin. (1) al Legii 149-XVI din 08 iunie 2006 la proiectarea, amplasarea și darea în exploatare a obiectivelor, precum și la efectuarea de lucrări în obiectivele acvatice piscicole și în zonele aferente,

agenții economice sunt obligați să prevadă în documentația de proiect și în devizul de cheltuieli mijloace bănești pentru reparația pagubelor cauzate resurselor biologice acvatice și să efectueze măsuri de protecție a acestora.

Conform prevederilor art. 41 alin. (2), (3) al aceleiași legi, dacă prin construcția și exploatarea prizelor de apă, a altor instalații hidrotehnice, prin efectuarea unor alte lucrări în obiectivele acvatice piscicole (de adâncire, îndreptare a albei, de amplasare a docherilor, conductelor de gaze și petrol etc.) sunt afectate resursele biologice acvatice, persoanele fizice și juridice care exploatează aceste obiective sunt obligate să prevadă, în coordonarea cu autoritatea centrală abilitată cu gestiunea resurselor naturale și cu protecția mediului, efectuarea unor măsuri de reparație a pagubelor, calculate și argumentate sub aspect ecologico-piscicol. Calculele și argumentările ecologico-piscicole ale prejudiciului cauzat resurselor biologice acvatice se efectuează de către instituțiile științifice din domeniu.

Menționează reclamantul că, potrivit studiilor și cercetărilor ihtiologice și hidrobiologice efectuate de către Institutul de Zoologie al Academiei de Știință a Moldovei s-a constatat, că la formarea ihteocenozelor și resurselor piscicole o influență negativă o au factorii antropogeni, inclusiv intensificarea continuă a folosirii resurselor acvatice în multiple scopuri. Exploatarea prizelor de alimentare cu apă înrăutățesc condițiile ecologice de reproducere, dezvoltarea și creșterea faunei piscicole, ca rezultat al absorbției icrelor și alevinilor, puietului de pești, inclusiv al hidrobionților furajeri (fitoplancton, zooplancton și zoobentos) odată cu apa.

Argumentarea piscicolo-biologică a prejudiciului valoric calculat resurselor piscicole, în rezultatul pompării 1 m³ de apă, în cazul dat din bazinul fluviului Nistru, a fost elaborat de către Institutul de Zoologie a Academiei de Știință a Moldovei în conformitate cu prevederile Instrucțiunii privind evaluarea prejudiciului cauzat resurselor piscicole din bazinele acvatice ale Republicii Moldova (aprobată prin ordinul nr. 206 din 07 octombrie 2003 al Ministerului Ecologiei și Resurselor Naturale, înregistrată la Ministerul Justiției cu nr. 361 din 26 noiembrie 2003 și publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 150-155 din 20 august 2004.

Instrucțiunea enunțată, conform prevederilor Legii nr. 317 din 18 iulie 2003 privind actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrațiilor publice centrale și locale, este act normativ departamental, supus expertizei juridice și înregistrării de stat în mod stabilit de Regulamentul privind expertiza juridică și înregistrarea de stat a actelor normative departamentale, aprobat prin Hotărâre de Guvern nr. 1104 din 28 noiembrie 1997. Respectiv, poartă caracter interdepartamental, vizează drepturile social-economice, politice și alte drepturi ale persoanelor fizice și juridice, garantate prin Constituția și legislația Republicii Moldova și reglementează mecanismul organizațional-juridic de realizare a lor. Are putere juridică și poate servi drept temei juridic pentru reglementarea raporturilor respective sau aplicarea de sancțiuni.

Astfel, în rezultatul cercetărilor efectuate de către Institutul de Zoologie al Academiei de Știință a Moldovei s-a determinat valoarea prejudiciului cauzat

resurselor piscicole prin pomparea a 1 m³ de apă, pentru fiecare sector al fluviului Nistru și râului Prut. Astfel, pentru fluviul Nistru - cursul inferior (barajul Dubăsari - s. Palanca), sectorul unde sunt amplasate stațiile de pompare a apei a SRL „Octama” luând în considerație argumentarea menționată, prețul ihtiomasei pierdute la pomparea ireversibilă a 1 m³ de apă constituie - 0,042 lei/m³.

Conform rapoartelor anilor de utilizare a apei, în perioada anilor 2012-2013 SRL „Octama” a pompat apă din fluviul Nistru (an. 2012 - 671 000 m³; an. 2013- 656 600 m³) în volum de 1 327 600 m³. Prejudiciul cauzat resurselor piscicole prin pomparea a 1 327 600 m³ de apă din fluviul Nistru, cursul inferior în perioada anilor 2012- 2013, constituind 55 759,20 lei.

Solicită Serviciul Piscicol al Ministerului Mediului încasarea de la SRL „Octama” suma prejudiciului cauzat resurselor biologice acvatice în mărime de 55 759,20 lei în conformitate cu art. 42, pct. 3) al Legii nr. 149 privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura.

Prin hotărârea Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău din 07 octombrie 2016, cererea de chemare în judecată s-a admis parțial, cu încasarea de la SRL „Octama” în beneficiul Serviciului Piscicol al Ministerului Mediului a prejudiciului material cauzat resurselor biologice în sumă de 20 550,63 lei, iar în beneficiul statului, taxa de stat în sumă de 616,52 lei.

Nefiind de acord cu hotărârea primei instanțe, la 01 noiembrie 2016, prin intermediul oficiului poștal, SRL „Octama” reprezentată de avocatul Aurel Scorțescu a declarat apel, solicitând casarea hotărârii Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 07 octombrie 2016 și emiterea unei noi hotărâri, prin care cererea de chemare în judecată să fie respinsă ca neîntemeiată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 22 martie 2017 s-a respins apelul declarat de SRL „Octama”, prin intermediul avocatului Aurel Scorțescu cu menținerea hotărârii Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 07 octombrie 2016.

La 19 iunie 2017, Curtea de Apel Chișinău a expediat în adresa participanților la proces copia deciziei (f.d. 159).

La 17 august 2017, SRL „Octama”, prin intermediul avocatului Aurel Scorțescu a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe, solicitând casarea acestora cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Astfel, prin prisma dispoziției citate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursul declarat la 17 august 2017 împotriva deciziei instanței de apel din 22 martie 2017, în termen, în cazul în care copia deciziei instanței de apel a fost expediată participanților la proces la 19 iunie 2017, conform scrisorii de însoțire (f.d. 159), iar la materialele cauzei nu se regăsește dovada recepționării.

Recurentul în motivarea recursului a indicat că, consideră neîntemeiată decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, deoarece la examinarea

cauzei instanțele au apreciat eronat materialul probator, au aplicat eronat normele de drept material.

Sustține recurentul că, reclamantul-intimat nu a prezentat instanței de judecată probe pertinente precum că exploatarea prizei de apă SRL „Octama” nu putea evita afectarea resurselor biologice acvatice, în cazul în care prizele de pompare a apei au fost amenajate cu plase care exclud posibilitatea pătrunderii peștelui și fitoplanctonului.

A mai indicat recurentul că, instanțele de judecată eronat au aplicat la caz prevederile Instrucțiunii privind evaluarea prejudiciului cauzat resurselor piscicole din bazinele acvatice, deoarece aceasta nu indică expres că a fost emisă în scopul executării Legii fondului piscicol și piscicultură.

Potrivit art. 440, alin. (2) Cod de procedură civilă, recursul înaintat de SRL „Octama”, prin intermediul avocatului Aureliu Scorțescu a fost considerat admisibil și transmis spre examinare într-un complet din 5 judecători.

Potrivit art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Judecând recursul declarat împotriva deciziei date în instanța de apel și verificând, în limitele invocate în recurs, legalitatea deciziei atacate, Colegiul conchide că recursul declarat urmează să fie admis, pornind de la următoarele.

În conformitate cu art. 445, alin. (1), lit. b) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, pronunțând o nouă hotărâre.

În conformitate cu art. 239 - 240 Cod de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. La adoptarea hotărârii, instanța judecătorească, în limitele pretențiilor invocate, apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea pricinii, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării pricinii și admisibilitatea acțiunii.

În acest sens, Colegiul atenționează că norma de drept indicată impune instanței de judecată exigențe privind studierea minuțioasă a situației de fapt a chestiunii supuse judecării și încadrarea corectă de drept.

Potrivit materialelor cauzei, Serviciul Piscicol al Ministerului Mediului s-a adresat în instanța de judecată cu cerere împotriva SRL „Octama” cu privire la repararea prejudiciului cauzat resurselor biologice - acvatice în mărime de 55 759,20 lei.

În rezultatul judecării cazului, prima instanță a admis parțial acțiunea, soluție ce a fost menținută și prin decizia instanței de apel care a respins apelul SRL „Octama”.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră hotărârile instanțelor judecătorești neîntemeiate, pornind de la următoarele.

La examinarea litigiului atât prima instanță, cât și cea de apel au apreciat greșit probele și înscrisurile administrate la caz fapt care a condus la aplicarea

eronata a normelor de drept material, în consecință, au adoptat hotărâri neîntemeiate.

Totodată, în speța dată sunt stabilite fapte suficiente pentru a da o soluție nouă de respingere a acțiunii Serviciul Piscicol al Ministerului Mediului.

Reține Colegiul că, Serviciul Piscicol înaintând prezentă acțiune în instanța de judecată privind repararea prejudiciului cauzat resurselor biologice-acvatice în sumă de 55 759,20 lei de la SRL „Octama”, a susținut că, în rezultatul cercetărilor efectuate de către Institutul de Zoologie al Academiei de Științe a Moldovei, s-a determinat valoarea prejudiciului cauzat resurselor piscicole prin pomparea a 1 m³ de apă, pentru fiecare sector al fluviului Nistru și râului Prut. Astfel, pentru fluviul Nistru, cursul inferior (batajul Dubăsari – s. Palanca), sectorul unde este amplasată priza de captare a apei care se exploatează de SRL „Octama” prețul ihtiomasei pierdute la pomparea ireversibilă a 1 m³ de apă constituie – 0,042 lei /m³ și prin urmare, conform rapoartelor anilor de utilizare a apei, în perioada anilor 2012 – 2013, SRL „Octama” a pompat apă din fluviul Nistru (an. 2012 – 671 000 m³; an. 2013- 656 600 m³) în volum de 1 327 600 m³, prejudiciul cauzat resurselor piscicole prin pomparea a 1 327 600 m³ de apă din fluviul Nistru, în perioada anilor 2012 - 2013, constituind 55 759,20 lei.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție analizând situația de fapt din prezenta speță, în raport cu probele anexate la dosar, consideră oportun de a reitera prevederile art. 38, alin. (1), lit. Ț) din Legea nr. 149 din 08 iunie 2006, privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura, care statuează expres că pentru protecția fondului piscicol se interzice folosirea apelor din obiectivele acvatice piscicole în scopuri industriale, agricole și menajere fără echiparea prizelor de apă cu instalații de protecție a peștelui.

În conformitate cu prevederile art. 39 lit. a) din Legea citată, persoanele fizice și juridice care folosesc apele în alte scopuri decât cel piscicol sunt obligate să echipeze prizele de apă cu instalații care să împiedice pătrunderea peștelui.

În acest sens, potrivit Autorizației de folosință specială a apei IES nr. 2096 din 25 aprilie 2012, eliberată SRL „Octama” de către Inspectoratul Ecologic de Stat, se atestă faptul că destinația apei pompate din fluviul Nistru este irigarea terenurilor agricole pe o suprafață de 220 ha (f.d. 34-35).

Tot din Autorizația respectivă se distinge cert faptul că în compartimentul „Condiții Speciale” sunt stabilite condițiile de folosință specială a apei, unde la pct. 3, Serviciul Piscicol, prin avizul nr. 1-07-199 din 09 aprilie 2012, a avizat utilizarea apei conform Autorizației pe un termen de trei ani (f.d. 35, verso).

Potrivit art. 41 din Legea nr. 149 din 08 iunie 2006, privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura, la proiectarea, amplasarea, construcția și darea în exploatare a obiectivelor, precum și la efectuarea de lucrări în obiectivele acvatice piscicole și în zonele aferente, agenții economici sunt obligați să prevadă în documentația de proiect și în devizul de cheltuieli mijloace bănești pentru reparația pagubelor cauzate resurselor biologice acvatice și să efectueze măsuri de protecție a acestor resurse, de asigurare a condițiilor de reproducere, creștere și migrare a peștelui și altor organisme acvatice. La construcția barajelor trebuie să

fie prevăzute acțiuni pentru valorificarea piscicolă a lacurilor de acumulare. Dacă prin construcția și exploatarea prizelor de apă, a altor instalații hidrotehnice, prin efectuarea unor alte lucrări în obiectivele acvatice piscicole (de adâncire, îndreptare a albiei, de amplasare a ducherilor, conductelor de gaze și petrol etc.) nu poate fi evitată afectarea resurselor biologice acvatice, persoanele fizice și juridice care exploatează aceste obiective sunt obligate să prevadă, în coordonare cu autoritatea centrală abilitată cu gestiunea resurselor naturale și cu protecția mediului, efectuarea unor măsuri de reparație a pagubelor, calculate și argumentate sub aspect ecologico-piscicol. Calculele și argumentările ecologico-piscicole ale prejudiciului cauzat resurselor biologice acvatice se efectuează de către instituțiile științifice din domeniu.

Conform pct. pct. 2.21, 3.21 și 3.23 din Regulamentul privind organizarea și funcționarea Serviciului Piscicol, aprobat prin ordinul Ministerului Mediului nr. 9 din 22 ianuarie 2010, în atribuțiile de bază ale Serviciului intră constatarea, examinarea și aplicarea sancțiunilor pe cazurile contravenționale care prevăd încălcarea regulilor de protecție a resurselor piscicole; să încheie procese-verbale și să solicite explicații scrise de la persoanele, privind încălcarea legislației în domeniul protecției mediului, prioritar fiind protecția resurselor piscicole din obiectivele acvatice piscicole naturale; să intenteze acțiuni împotriva agenților economici și persoanelor fizice, care au cauzat pagube resurselor piscicole.

Instanța de recurs menționează că la dosar lipsesc probe concludente și pertinente, și anume careva acte de constatare sau procese-verbale cu privire la contravenție prin care s-ar demonstra faptul încălcării legislației în domeniul protecției mediului, de către SRL „Octama”, în urma exploatării prizei de captare a apei din fluviul Nistru în perioada anilor 2012-2013.

Colegiul consideră că în cazul în care se invocă cauzarea de prejudicii resurselor biologice acvatice și se solicită încasarea sumei, ar fi necesară efectuarea unor calcule, care să fie argumentată de către instituțiile științifice în domeniu, ceea ce nu se atestă la dosar.

În acest sens, instanța de recurs remarcă faptul că nu pot fi reținute argumentele instanțelor ierarhic inferioare cu privire la stabilirea cuantumului prejudiciului material adus resurselor piscicole prin pomparea de către SRL „Octama” a 1 327 600 m³ de apă din fluviul Nistru în perioada anilor 2012-2013, în mărime de 55 759,20 lei.

Contrar prevederilor art. 33, alin. (1) lit. f) din Legea nr. 149 din 08 iunie 2006, privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura, serviciul Piscicol are obligația de a remite persoanelor fizice și juridice prescripții sau indicații obligatorii de înlăturare a încălcărilor depistate în domeniul protecției resurselor biologice acvatice.

În cazul dat instanța de recurs menționează că instanțele ierarhic inferioare neîntemeiat au stabilit vinovăția SRL „Octama”, considerând că odată ce ea pompează apa din fluviul Nistru, astfel inevitabil se cauzează prejudiciu resurselor biologice acvatice.

Or, în conformitate cu art. 118 alin. (1) Cod de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

Din considerentele sus-menționate și având în vedere faptul că circumstanțele pricinii au fost constatate pe deplin de către prima instanță și instanța de apel, însă normele de drept material și procedural au fost aplicate eronat, nefiind necesară verificarea suplimentară de dovezi, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de SRL „Octama”, prin intermediul avocatului Aureliu Scorțescu, a casa decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărâri, prin care acțiunea urmează să fie respinsă.

În conformitate cu art. 445, alin. (1), lit. b) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Societatea cu Răspundere Limitată „Octama”, prin intermediul avocatului Aureliu Scorțescu.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 22 martie 2017 și hotărârea Judecătorei Rîșcani, mun. Chișinău din 07 octombrie 2016, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Serviciul Piscicol al Ministerului Mediului împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Octama” cu privire la încasarea prejudiciului material cauzat resurselor biologice, cu pronunțarea unei noi hotărâri după cum urmează:

Se respinge ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată înaintată de Serviciul Piscicol al Ministerului Mediului împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Octama” cu privire la încasarea prejudiciului material cauzat resurselor biologice.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,

Iulia Sîrcu

judecători

Iuliana Oprea

Dumitru Mardari

Oleg Sternioală

Galina Stratulat